

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТВАРИННИЦТВА В УКРАЇНІ

Кутас О.О.

Національний університет харчових технологій

Умови розвитку тваринницької галузі України останнім часом зазнали значних змін внаслідок впливу ряду факторів: вступу до СОТ та процесів міжнародної інтеграції, зниження імпортного мита, енергетичної кризи, формування зони вільної торгівлі в межах СНД тощо. Сьогодні тваринницька галузь України знаходиться у непевному стані, але досить вірогідно, що вона має перспективи розвитку. Через конкуренцію з імпортом та бажання реалізувати свій експортний потенціал Україна стає все більш залежною від цінової кон'юнктури світового ринку. Внаслідок євроінтеграційних процесів нашої країни та прагнення отримати право на експорт сільгосппродукції на ринки Європи, значна увага має сьогодні приділятися питанням якості та біологічної безпеки продуктів переробки тварин.

Зважаючи на те, що тваринництво України насамперед задовольняє потреби внутрішнього ринку, стан і структура галузі тісно пов'язані з платоспроможністю населення, а зростання доходів у кризові часи відбувається досить повільно. Криза не завжди веде до зменшення обсягів споживання, але іноді структура споживання змінюється у бік дешевшого сегменту.

Раціональна для організму людини норма споживання м'яса складає 80 кг. Потрібно також дотримуватись і раціональної структури споживання цього продукту – 40% раціону має становити телятина та яловичина, 34,5-35% – свинина, а решту має становити м'ясо птиці. Сьогодні ж стан галузі забезпечує для населення мінімальну норму споживання – 52 кг м'яса на рік, яловичина і телятина в раціоні складає лише 18,5%. Однією з причин такої ситуації є нестача пропозиції на ринку яловичини, через що українці змушені споживати більше м'яса свиней та птиці, ніж це рекомендовано нормами здорового харчування.

Найбільшим виробником яловичини в Україні є Вінницька область, на яку припадає близько 20% загального обсягу випущеного м'яса. Частка

Сумської області складає 11,3%. Варто відзначити також Полтавську (9,5%), Кіровоградську (8,1%), Черкаську (7,6%), Київську (6,5%) та Житомирську (5,5%) області. У секторі м'ясного скотарства України сьогодні переважають дрібні виробники, але досить значна і присутність холдингів. Найбільшими підприємствами-виробниками яловичини в Україні за підсумками 2012 року стали ПрАТ «Козятинській м'ясокомбінат», ЗАТ «Агропродукт», ТДВ «М'ясокомбінат «Ятрань», ПрАТ «Конотопм'ясо» та ПрАТ «Гростянецький м'ясокомбінат».

Ринок яловичини загалом є досить перспективним, але його активному розвитку перешкоджає ціна продукції – споживачі частіше купують більш дешеве м'ясо.

Обмежуючими факторами спеціалізованого виробництва яловичини в Україні є недосконалі технології та генофонд невисокої якості. Багато проблем у м'ясному скотарстві пов'язано з тим, що у багатьох аграрних холдингах воно функціонує як субсектор молочної галузі. Тоді як значним резервом збільшення виробництва яловичини, як показує досвід США, Канади, Італії, Франції, Аргентини, є прискорений розвиток спеціалізованого м'ясного скотарства. Саме за рахунок розвитку цієї галузі має здійснюватися виробництво високоякісної яловичини для задоволення потреб населення та промислового виробництва. Хоча в Україні складаються більш сприятливі умови для розвитку м'ясного скотарства, рентабельність виробництва української яловичини дещо нижча, ніж у країнах ЄС.

Крім того, серед проблем, що впливають на скорочення поголів'я та збитковість вирощування худоби в Україні, можна виділити: диспаритет цін на продукцію сільського господарства, зокрема яловичину та промислові товари; відсутність промислового вирощування худоби та зосередження значної частини виробництва у господарствах населення, що не забезпечує ефективності та якості продукції; забій населенням молочних телят через неможливість його вирощувати; відсутність диференціації ціни на м'ясну і молочну худобу; відсутність доступної інформації про сучасні та ефективні

технології вирощування ВРХ; обмежений доступ до кормових ресурсів та ін.

Для багатьох виробників дуже актуальною є проблема фінансового забезпечення технологічного переоснащення ферм і тваринницьких комплексів.

У 2013 році чисельність поголів'я ВРХ продемонструвала позитивний приріст. Цей факт дозволяє висловити надію на розвиток галузі у майбутньому. Одним з найголовніших факторів, що сприяв зростанню ринку в 2013 році, стала державна підтримка галузі. Дотації з бюджету господарствам населення за збереження, вигодовування і утримання молодняку сприяли збільшенню поголів'я ВРХ та виробництва яловичини.

До недавнього часу рівень цін на яловичину і свинину на ринку був майже однаковим, оскільки споживачі не були готові переплачувати, незважаючи навіть на якість м'яса. Але зараз вплив експорту змінює ціни на яловичину порівняно зі свининою. Кон'юнктуру на внутрішньому ринку яловичини формують підприємства-експортери. Найбільш вагомим є експорт яловичини до Росії, де велику роль у формуванні ринку відіграють державні асигнування. Але сьогодні через зниження інвестиційних можливостей там виникає стагнація виробництва, через що формується стабільний попит на українську яловичину.

Інвестиційні пріоритети у свинарстві визначаються двома факторами: наявністю споживачів та сировинної бази. Таким чином, найпривабливішими для інвесторів є густонаселені регіони, дещо віддалені від портів. Свинарські підприємства повторюють шлях найбільших птахохолдингів, а саме займаються не лише виробництвом свинини, а й іншими напрямками діяльності – виробництвом комбікормів, роздрібною торгівлею тощо. Але поки що собівартість української свинини вища, ніж у країн-конкурентів.

Наразі у тваринництві України багато інвестиційних проектів, і виникає питання, чи будуть вони забезпечені ринками збуту. Адже сільгосппідприємства з виробництва м'яса останнім часом поступово зростають, тоді як господарства населення будуть надалі зменшувати присутність на ринку через ряд демографічних і технологічних проблем. Тому товарний сектор виробництва м'яса, очевидно, має значні перспективи.